

Muutosvaalit 2011

- *Kansallinen vaalitutkimus vuoden 2011 eduskuntavaaleista*
- *18 kirjoittajaa neljästä eri yliopistosta, vaalitutkimuskonsortio*
- *Oikeusministeriö rahoitti päätutkimusaineiston ja hankkeen koordinoinnin*
- *Hanketta koordinoi Suomen yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto*
- *Kolmas peräkkäinen laaja tutkimus eduskuntavaaleista (2003, 2007 ja 2011) → hyvä pohja demokratian seurannalle ja indikaattoritiedolle*
- *Päivitetyt demokratiaindikaattorit löytyvät Suomen vaalitutkimusportaalista www.vaalitutkimus.fi*
- *Indikaattoritietovarantoa laajennetaan kuluvan vuoden aikana*

Tutkimusaineistot

- *Pää tutkimusaineistona Taloustutkimus Oy:n keräämä käyntihaastattelu (n=1298) ja ns. perävaunun lomakekysely (lomakkeen saaneista vastasi 71 %, n=806); otoksen perusjoukkona Manner-Suomen äänioikeutetut*
- *Käyntikysely koottiin vaalien jälkeen 18.4. – 28.5.2011*
- *Kampanjatutkimusosuuksissa on hyödynnetty myös useita muita tutkimusaineistoja, pääosin tutkijoiden itse kokoamia media-aineistoja*
- *Avoin data: tutkimusaineistot ovat vapaasti käytettävissä vaalitutkimusportaalissa ja ne ovat tutkijoiden saatavilla tietoarkistosta*

Muutosvaalit?

- *Puoluekannatuksen kokonaismuutos eli voittaneiden puolueiden yhteenlaskettu kannatusmuutos oli ennätysellisen suurta (yli 15 %-yks.) ja se johtui vain yhden puolueen voimakkaasta kannatuslisäyksestä.*
- *Kokoomus voitti vaalit, nousi pääministeripuolueeksi ja hallituspohja muuttui.*
- *Jättivoiton jytkeyttänyt Perussuomalaiset jäi vaalien jälkeen oppositioon suurimman vaalitappion kokeneen Keskustan kanssa.*

Liikkuvuus (ks. s. 131)

Taulukko 8.1

Valitsijoiden kuuluminen puolueuskollisten, liikkuvien äänestäjien ja nukkuvien ryhmään eduskuntavaaleissa 1975–2011 (%)

	Puolueuskolliset	Liikkuvat äänestäjät	Nukkujat	Yhteensä (pyöristetty)	(painotettu n)
1975	56	24	20	100	(1143)
1979	61	20	19	100	(1196)
1983	59	22	19	100	(1259)
1987	53	24	24	100	(1192)
1991	45	28	28	100	(1472)
1995	42	30	28	100	(1388)
1999	44	24	32	100	(1222)
2003	44	25	30	100	(1270)
2007	48	20	32	100	(1139)
2011	39	32	29	100	(1129)

Lähteet: Vuosien 1975–2003 osalta Paloheimo 2003, 180. Vuosien 2007 ja 2011 tulokset on laskettu vuoden 2007 eduskuntavaalitutkimusaineistoista FSD2269 ja tämän tutkimuksen pääaineistosta.

Jakaumia on painotettu siten, että ne vastaavat eduskuntavaalien kotimaan äänestysprosentteja.

PS:n vaalivoitto

- *PS:n voitto perustui enimmäkseen SDP:ltä, Keskustalta ja Kokoomukselta voitettuihin ääniin. Yhteensä kaksi kolmasosaa PS:n äänistä tuli muiden puolueiden entisiltä äänestäjiltä.*
- *Mobilisoituneita eli vuonna 2007 äänestämättä jättäneitä mutta 2011 äänestäneitä oli PS:n äänestäjistä noin joka viides.*
- *Vanhoja, jo vuoden 2007 vaaleissa Perussuomalaisia äänestäneitä oli puolueen vuoden 2011 äänestäjistä noin 10–15 prosenttia.*
- *Perussuomalaisten oman puoluevalinnan perusteluissa merkittävimmäksi valintasyiksi osoittautui yleinen halu muutokseen, tahto muuttaa valta-asetelmia ja jämähtänyttä politiikkaa.*
- *PS:n äänestäjien puoluevalinnassa asiakysymyksistä keskeisimmiksi nousivat EU-kriittisyys ja EU:n kriisimaiden tukipaketit sekä halu hillitä maahanmuuttoa Suomeen. Vanhat äänestäjät ovat maahanmuutto-kriittisimpiä.*
- *Vaalikampanjaa sävyttivät voimakkaimmin euroalueen talouskriisi, valtiontalouden tasapainottaminen ja erityisesti Perussuomalaisten nousu haastamaan vakiintunutta kolmen suuren puolueen asetelmaa.*

Perustelut PS:n äänestämiseksi (ks. s. 201)

Taulukko 11.5

Perustelut^a Perussuomalaisten äänestämiseksi eduskuntavaaleissa 2011 (% n=184)

	Ratkai- sevasti	Melko paljon	Jonkin verran	Ei lain- kaan	EOS	YHT
Halu saada liikettä jämsähtäneeseen puoluejärjestelmään	54	26	15	4	1	100
Halu tiukentaa Suomen maahanmuuttopolitiikkaa ja maahanmuuttajien etuja	39	26	20	15	1	100
Halu hillitä Suomen sitoutumista Euroopan unionin ja sen jäsenyysohjeisiin	38	30	22	10	1	100
Puolueen puheenjohtajan Timo Soinin ominaisuudet	29	41	20	10	1	100
Äänestämäni ehdokkaan ominaisuudet	28	40	23	8	1	100
Halu vahvistaa perinteisten arvojen asemaa suomalaisessa yhteiskunnassa	27	40	25	9	-	100
Halu antaa protestiään näissä eduskuntavaaleissa	23	20	17	39	1	100
Perussuomalaisten ajamien muiden poliittisten tavoitteiden kannattaminen	22	40	30	8	1	100
Epäluottamus aiemmin äänestämäni puoluetta kohtaan	17	21	23	37	2	100
Perussuomalaisten gallup-menestys ja usko puolueen ehdokkaiden läpimenoon	13	28	29	30	1	100
Pakollisen ruotsin kielen opetuksen vastustaminen	12	21	21	45	1	100
Viime vaalikaudelle ajoittunut vaalirahakohu	11	27	28	34	-	100
Epäluottamus aiemmin äänestämäni ehdokasta kohtaan	7	11	16	62	3	100

^aVain PS:n äänestäjille käyntikyselyssä esitetty kysymys kuului seuraavasti: "Missä määrin seuraavat asiat vaikuttivat siihen, että äänestitte näissä vaaleissa Perussuomalaisten ehdokasta? Vaikuttiko asia ratkaisunne..." Kaikki vastausvaihtoehdot näkyvät taulukossa.

Jytky oli monien tekijöiden yhteisvaikutusta

- Pitkän aikavälin tekijöitä: kansalaisten etääntyminen puolueista ja liikkuvuuspotentiaalin kasvu, avoin ja piilevä puoluepolitiikka-/ poliittikkokriittisyys, konsensusshakuinen kolmen valtapuolueen politiikka (2 hallituksessa, 1 oppositiossa)
- Vaalikausitekijöitä: taloustaantuma ja työpaikkojen karkaaminen ulkomaille, vaalirahakohu, pääministerikohut, maahanmuuttokeskustelu, EU:n kriisimaiden auttaminen, PARAS-hanke, jätevesiuudistus jne.
- Vaaleihin ja vaalikampanjaan liittyviä tekijöitä: PS:n alueellisen ja valtakunnallisen gallupkannatuksen nousu ja mediahuomion keskittyminen kannatusnousuun, EU-tukipakettien nouseminen hallituskysymykseksi (Portugali-paketti), PS:n ajankohtaan sopiva kampanja ja Timo Soinin onnistuminen, puolueen ehdokasasettelun onnistuminen
- PS:n äänestäjät halusivat liikettä jämähtäneeseen puoluejärjestelmään

Äänestysaktiivisuuden yleinen kehitys 2011 eduskuntavaaleissa

- kotimaan äänestysprosentti (70,5) nousi 2,6 prosenttiyksikköä edellisistä vaaleista
- aktivoituminen kohdistui erityisesti miehiin (+3,6 % yksikköä), naiset ovat silti yhä miehiä aktiivisempia
- ennakoäänestäminen painottui vanhempiin ikäryhmiin, aktiivisimpia 65–74-vuotiaat
- Helsingissä osallistuminen kasvoi eniten 35–44-vuotiaiden miesten kohdalla heijastaen osaltaan vuoden 2003 vaaleissa Tony Halmeen ehdokkuuteen liittynyttä mobilisoitumista

Suomessa asuvien Suomen kansalaisten äänestysaktiivisuus eduskuntavaaleissa 1962–2011

	äänestys- prosentti	muutos (%-yks.)	miehet	naiset	ero naiset- miehet (%-yks.)
1962	85,1	-	86,1	84,2	-1,9
1966	84,9	-0,2	86,1	83,9	-2,2
1970	82,2	-2,7	83,2	81,3	-1,9
1972	81,4	-0,8	81,9	81,0	-0,9
1975	79,7	-1,7	80,1	79,4	-0,7
1979	81,2	1,5	81,9	80,6	-1,3
1983	81,0	-0,2	81,2	80,9	-0,3
1987	76,4	-4,6	76,2	76,6	0,4
1991	72,1	-4,3	71,0	73,2	2,2
1995	71,9	-0,2	70,6	73,1	2,5
1999	68,3	-3,6	66,8	69,7	2,9
2003	69,7	1,4	67,6	71,6	4,0
2007	67,9	-1,8	65,8	69,9	4,1
2011	70,5	2,6	69,6	71,3	1,7

Lähde: Tilastokeskuksen PX-Web-tietokannat.

Kotimaassa ennakkoon äänestäneiden osuus kotimaan äänioikeutetuista vuoden 2011 eduskuntavaaleissa iän ja sukupuolen mukaan (%)

	miehet	naiset	yhteensä
18–24	14,1	18,7	16,3
25–34	18,8	21,7	20,2
35–44	19,9	21,8	20,8
45–54	26,2	29,4	27,8
55–64	39,2	43,3	41,3
65–74	51,7	54,6	53,3
75–	48,5	41,2	44,2
yhteensä 2011	29,8	33,5	31,7
yhteensä 2007	27,0	32,2	29,7

Lähde: vaalijohtaja Arto Jääskeläisen toimittamat tiedot oikeusministeriöstä.

Äänestysaktiivisuus Helsingissä vuosien 1999^a, 2003 (n=30 158)^b, 2007 (n=30 022)^c ja 2011 (n=29 941)^d eduskuntavaaleissa sukupuolen ja iän mukaan (%)

	1999			2003			2007			2011		
	M	N	Y	M	N	Y	M	N	Y	M	N	Y
18	59	62	60	67	67	67	68	54	62	64	53	59
19–21	55	62	58	58	64	61	53	58	56	59	61	60
22–24	57	63	60	63	65	64	53	63	59	59	64	62
25–28	59	65	62	70	74	72	64	68	66	70	73	72
29–34	60	66	63	72	76	74	70	75	72	77	80	79
35–44	65	72	69	70	77	74	66	72	69	78	79	79
45–54	74	79	77	74	80	77	70	78	74	75	78	77
55–69	80	83	82	80	86	84	79	84	82	82	84	83
70-	78	70	72	76	73	74	77	73	74	81	72	75
yhteensä	68,3	72,3	70,5	72,4	76,5	74,7	69,5	74,3	72,1	75,6	76,8	76,2

^a Tiedot pohjautuvat Tilastokeskuksen keräämään yksilötason kokonaisaineistoon.

^b Lähde: Martikainen ym. 2003 (aineisto). Äänestysalueotoksen äänestysprosentti on 0,8 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Helsingin koko äänestysprosentti.

^c Lähde: Martikainen ja Wass 2007 (aineisto). Äänestysalueotoksen äänestysprosentti on 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Helsingin koko äänestysprosentti.

^d Lähde: Martikainen ja Wass 2011 (aineisto). Äänestysalueotoksen äänestysprosentti on 1,1 prosenttiyksikköä korkeampi kuin Helsingin koko äänestysprosentti.

Lähde: Martikainen ja Wass 2011, 26.

Kandidaternas roll i riksdagsvalet 2011

- 2011-års riksdagsval var particentrerat. Över hälften av väljarna angav att partiet vägde tyngre än kandidaten när de fattade sitt röstningsbeslut.
- Väljarna lyfter i första hand fram partitillhörighet, kompetens och sakfrågor när de skall motivera sitt val av kandidat.
- I riksdagsvalet 2011 nominerades 2317 kandidater. En klar majoritet (55 %) av väljarnas kandidatröster tillfaller en kandidat som inte blir invald. Är det för många?

Ett trendbrott i valet 2011: Kandidaternas betydelse minskade

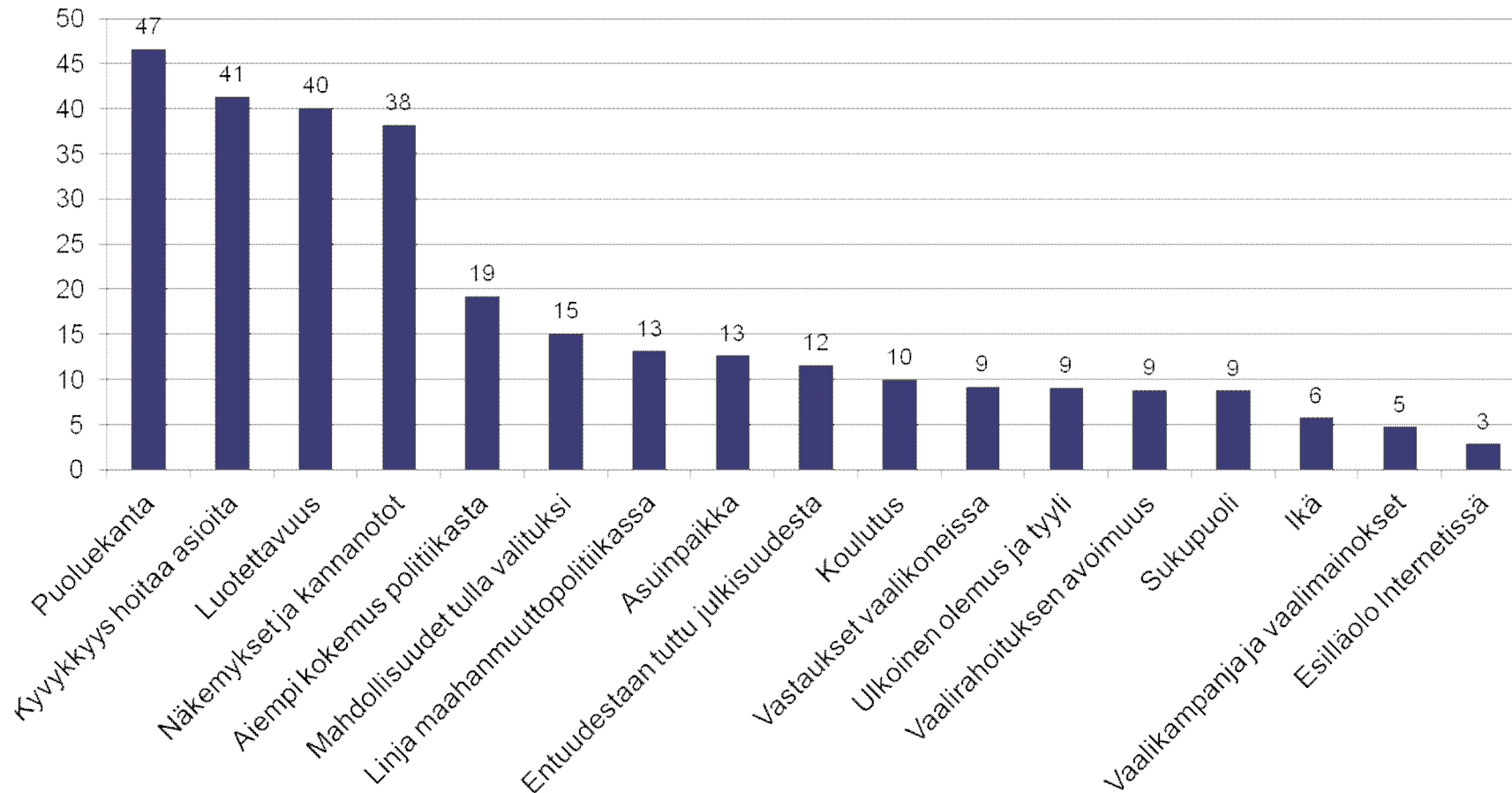
*Kumpi asia oli loppujen lopuksi teille tärkeämpi äänestäessänne,
puolue vai ehdokas? (s. 144)*

	1983	1991	2003	2007	2011
Puolue	52	51	49	48	55
Ehdokas	42	43	47	51	44
E O S	6	6	4	1	1
Yhtensä	100	100	100	100	100
(n)	(993)	(1141)	(1004)	(1172)	(1124)

Lähteet: FSD1011, FSD1088, FSD1260, FSD2269, FSD2653

Väljarnas motiv till valet av kandidat

Ratkaisevat erityispiirteet (s.149)

Kandidater, valda och röster per valkrets, Riksdagsvalet 2011 (s.142)

VAALIPIIRI	Kansanedustaja- paikkoja	Ehdokkaita	Ehdokaat / kansanedustaja- paikat	Äänesti kansaneduta- jaksi valittua (%)
Uusimaa	35	406	11,6	55,3
Helsinki	21	267	12,7	47,2
Pirkanmaa	18	207	11,5	43,3
Oulu	18	156	8,7	40,7
Vaasa	17	158	9,3	45,3
Varsinais-Suomi	17	191	11,2	50,9
Häme	14	132	9,4	40,3
Yhteensä, isot vaalipiirit	140	1517	10,8	47,5
Kymi	12	118	9,8	39,6
Keski-Suomi	10	141	14,1	37,7
Satakunta	9	97	10,7	40,4
Pohjois-Savo	9	118	13,1	37,3
Lappi	7	114	16,3	35,1
Etelä- Savo	6	95	15,8	35,0
Pohjois-Karjala	6	108	18,0	36,9
Ahvenmaa	1	9	9,0	65,9
Pienet vaalipiirit	60	800	13,3	38,1
Yhteensä, koko maa	200	2317	11,6	44,7

Puoluevalinta

- Suurin muutos puolueiden välisessä kannatuksessa toisen maailmansodan jälkeen.
- Protestivaalit poliittisen eliitin konsensushakuisuutta vastaan.
- Puoluevalinnan taustalla (edelleen) vahvat poliittiset ristiriidat.

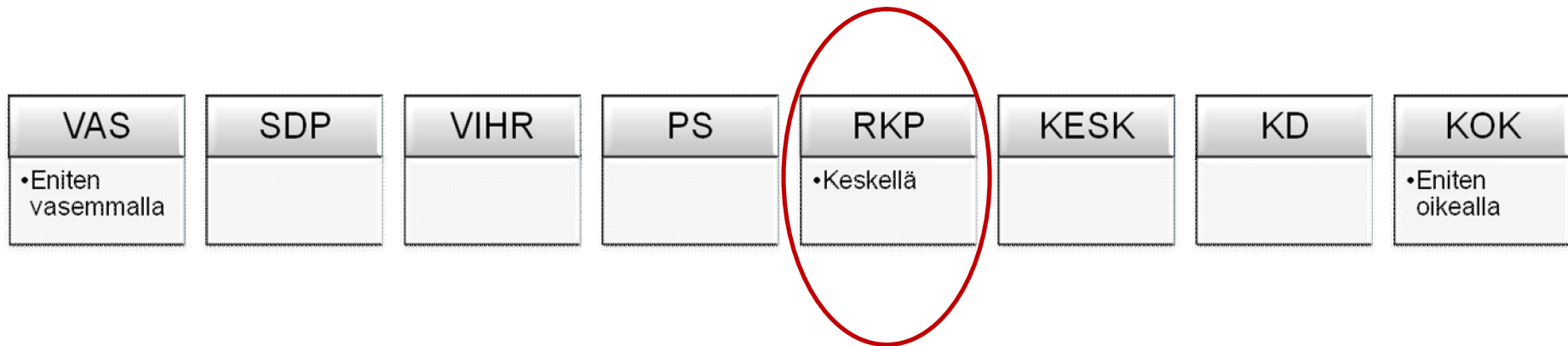

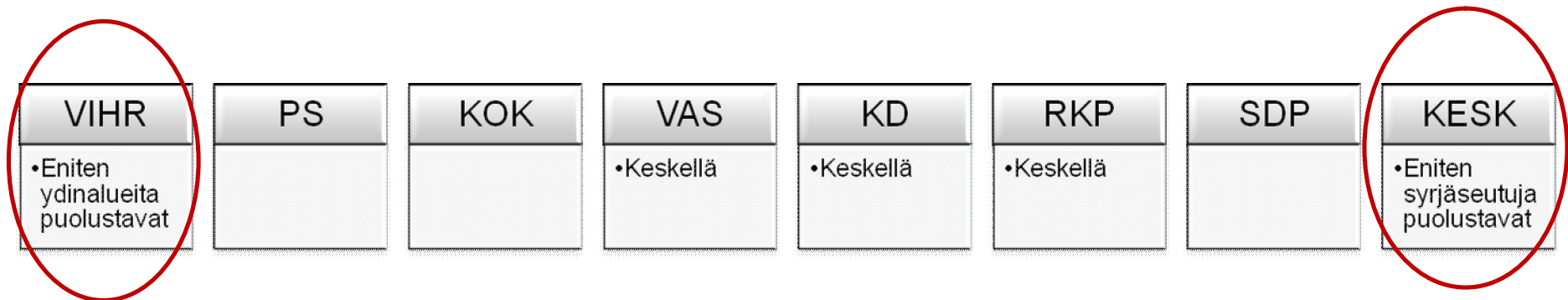
Ristiriitaulottuvuudet (poliittiset näkemyserot puolueiden äänestäjien keskuudessa)

- Vasemmisto – oikeisto
- Ydinalueet – syrjäseudut
- Kansallinen suvereniteetti –
liittoutuneisuus
- Eliitti – kansa
- Suomenkieliset – ruotsinkieliset
- Perinteiset arvot - avarakatseisuus
- Kasvu ja kulutus - ympäristönsuojelu

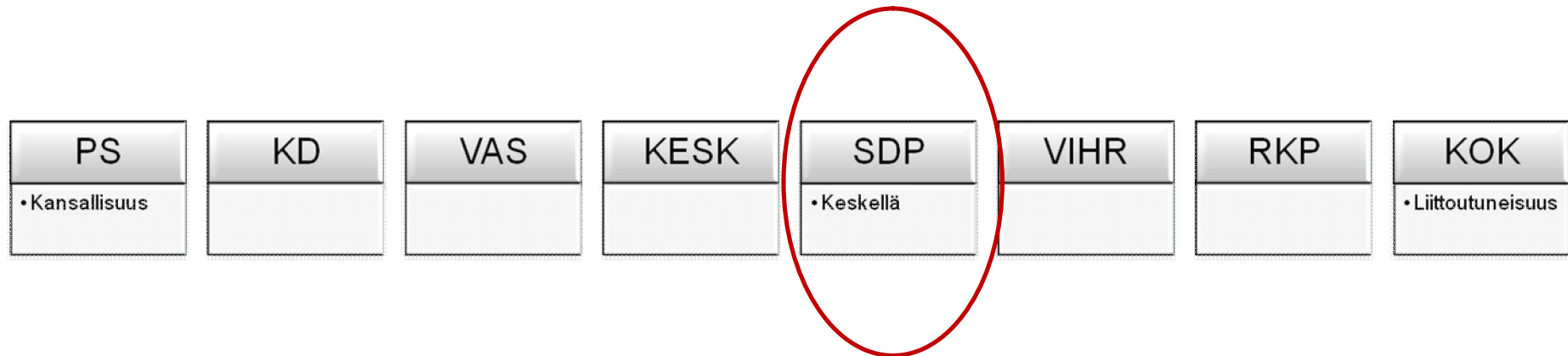
Vasemmisto – oikeisto

Syrjäseudut – ydinalueet

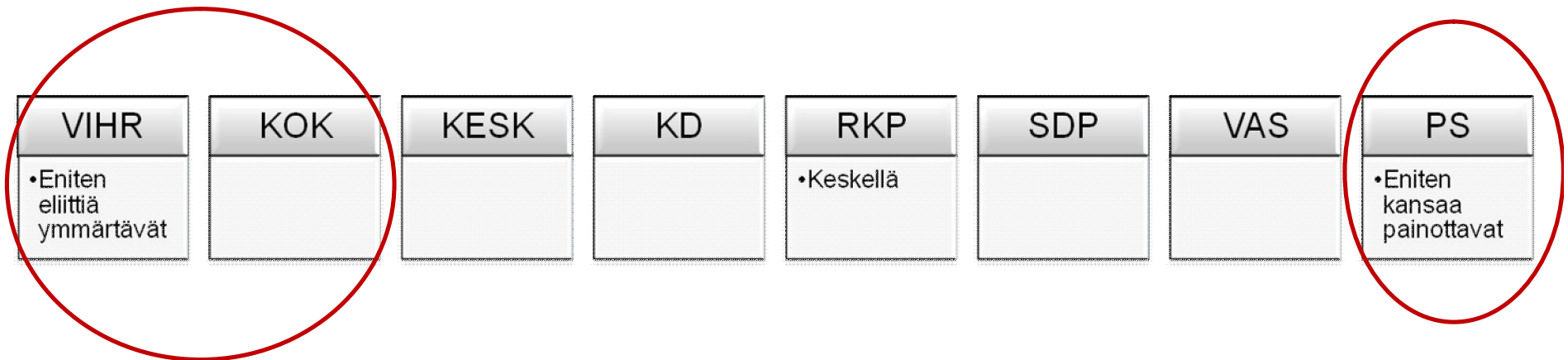

Kansallinen suvereniteetti – liittoutuneisuus

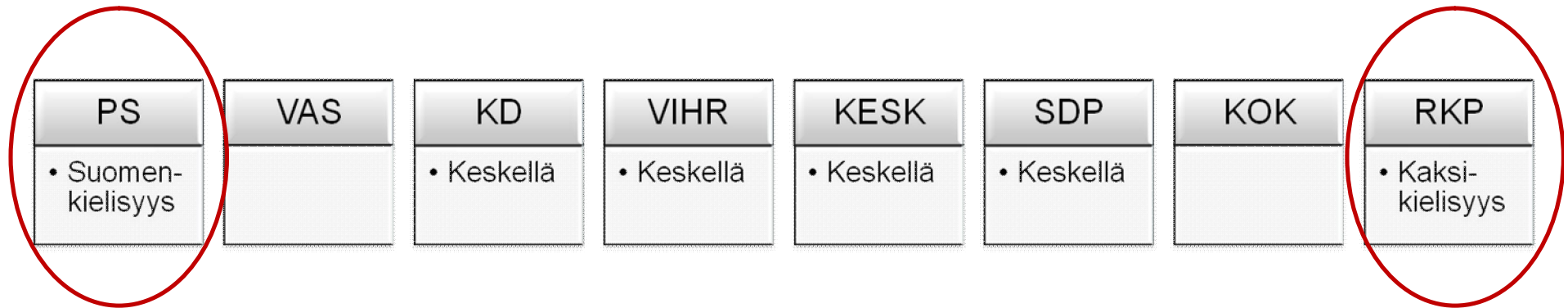

EU-myönteisimmät: VIHR, KOK, RKP, SDP, KESK
Vain KOK-äänestäjät NATO-myönteisiä

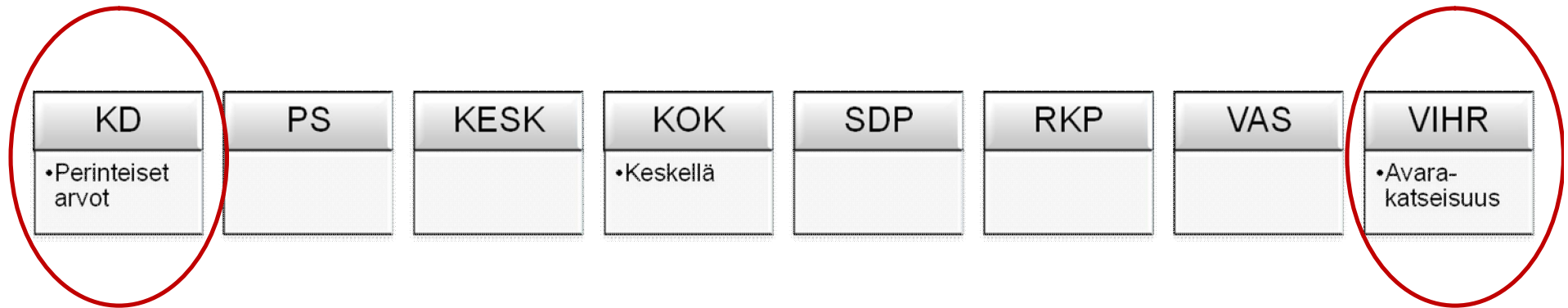
Eliitti – kansa

Yksikielisyys – kaksikielisyys

Perinteiset arvot – avarakatseisuus

Kasvu ja kulutus – ympäristönsuojelu

